

18.5.14

'אדם טבע ודין' על מסקנות הביניים של ועדת ששינסקי 2:

"מסקנות שמרניות שיאפשרו את המשך

ההתעללות בים המלח"

עו"ד דנה טבצ'ניק, ראש תחום כלכלה ומשאבי טבע ב'אדם טבע ודין' התייחסה למסקנות הביניים שפרסמה ועדת ששינסקי 2 ואמרה: "ועדת ששינסקי 2 פרסמה מסקנות שמרניות שעדיין אינן מבטאות את חלקו המלא של הציבור במשאבי הטבע ולמעשה מאפשרות את המשך ההתעללות בים המלח ובמשאבי הטבע האחרים".

בין החסרונות במסקנות הוועדה: מס כולל נמוך על שימוש במשאבי הטבע, העדר הפנמת עלויות סביבתיות ובריאותיות, התעלמות מסוגיות ייצוא המשאבים והמשך מדיניות מקלה בכל הנוגע להתנהלות כי"ל.

ועדת ששינסקי 2 הצהירה כי מסקנות הוועדה יניבו לקופת המדינה כ- 500 מיליון שקלים בשנה, אך אינה חושפת לציבור את התחשיב שהוביל לסכום זה: "לא ייתכן שועדת ששינסקי תפעל בחוסר שקיפות, עליה לפרסם באופן מיידי לציבור את כל הנתונים המספריים על בסיסם חושבו תקבולי הציבור".

עו"ד דנה טבצ'ניק מתייחסת למסקנות הביניים של הוועדה:

- **המס על רווחי היתר (מס משאבי טבע):** ועדת ששינסקי 2 הציבה את שיעור המס על ריווחי היתר על כ-40% בלבד. מדובר במס נמוך ביותר. כידוע, בניגוד למשאבי הגז והנפט, אשר שם נקבע מס בשיעור גבוה יותר, אם ניקח לדוגמה את המקרה של ים המלח, שם מדובר במשאב שכי"ל קיבלה במתנה מבלי להשקיע אגורה אחת במציאתו, הסיכונים החלים על כי"ל נמוכים, משום שמדובר בייצור ודאי של אשלג וידוע כי אופן ההפקה של כי"ל הוא הזול ביותר מכל מאגרי האשלג בעולם. בנוסף, חשוב לזכור כי בעקבות השימוש בים המלח לצרכים הכלכליים של כי"ל, ישראל מאבדת את אחד המשאבים הייחודיים ביותר הקיימים בעולם כולו, משאב בעל ערך אקולוגי, היסטורי ותרבותי, כל זה עבור תוספת שנתית זניחה של כ- 180 מיליון שקלים בלבד. לצורך השוואה, בשנת 2010 לבדה

חולקו דיבידנדים בסך של 1.17 מיליארד דולר! בדומה למשאבי ים המלח, כך גם בנוגע למחצבים אחרים שאינם גז ונפט – אין סיכונים רק רווחים.

- **כי"ל:**

- **מיסוי מוצרי ההמשך של כי"ל** - בחוק זיכיון ים המלח כתוב באופן מפורש שעל מוצרי ההמשך, מוצרים המכילים מוצרים שנחצבו מים המלח, יש לשלם תמלוגים. מדובר באותם הבעלים כמובן ויש קשר הדוק וחד משמעי בין החברה שיש לה גישה להוציא את חומרי הגלם מים המלח – אשלג, ברום ומגנזיום לבין הייצור של מוצרי ההמשך. הגישה הישירה שיש לכליל למוצרי ההמשך היא היוצרת את היכולת שלה לנהל את החברה שמייצרת את מוצרי ההמשך. כך למשל 77% מהברום הבסיסי נמכר לחברת הבת לייצור תרכובות ברום. בנוסף, חוק הזיכיון קובע באופן מפורש שהמדינה זכאית לקבל תמלוגים על מוצרי ההמשך (סעיף 15(א)2) וסעיף 17 לשטר זיכיון המשנה). אגב, מוצרי ההמשך של אשלג לדוגמא נמכרים במחיר של פי 4-5 ממחיר האשלג הבסיסי. החלטת הועדה לא למסות את מוצרי ההמשך פוגעת בסך התקבולים שהאזרחים צריכים היו לקבל. זכות הקיום של החברות הבנות מקבוצת כי"ל כפי שהן פועלות כיום, היא אך ורק מכוח הזיכיונות המוקנים לכליל ולחברת הברום. התרכובות (מוצרי ההמשך) מיוצרים על ידי אותו גוף עיקרי – כי"ל וזה נחשב ייצור עצמי. עמדה זו הוצגה בתיק הבוררות שמנהל משרד האוצר כנגד כי"ל. נראה כי המדינה מנהלת שני הליכים במקביל ללא תיאום ועלול להיווצר מצב אבסורדי בו פסק הבוררות סותר את מסקנות ועדת ששינסקי.

- **מס החברות** – מנתונים של רשות המיסים, מס החברות שמשלמת כי"ל למדינה נע בין 12%-14% בלבד. רוב החברות במשק משלמות מס העומד על כ- 26% אחוזים.

- **מים מינרלים** – בשונה מהקביעה השגויה של ועדת ששינסקי 2, בוודאי שהמים המינרלים הינם משאב מתכלה. שאיבת מים אינטנסיבית ממקורות מים גורמת להידלדלות המעיינות מהם נשאבים המים, וכן פוגעת ואף מכלה את המערכות האקולוגיות הנסמכות על מקורות מים אלו. יש להגביל ולצמצם פגיעה סביבתית זו ככל הניתן! כיום, חברות המים המינרלים לא משלמות כלל תמלוגים על המים שהן מפיקות, אלא משלמות עבור השימוש במים בתעריף "תעשייה". חברות המים לא עושות שימוש נוסף במים, ולא מייצרות באמצעותם מוצרים נלווים (להבדיל ממים המשמשים לחקלאות ולתעשייה), אלא נוטלות מהציבור משאב באיכות גבוהה, מכניסות אותו לתוך בקבוק (ואגב כך מעודדות בזבוז פלסטיק משווע), ומוכרות אותו בחזרה לציבור. למעשה חברות המים המינרלים קונות את המים בזול

מהציבור, ומוכרות אותם בחזרה לציבור - ביוקר. התשלומים שחברות המים המינרלים משלמות עבור השימוש במים מאיכות גבוהה, אינם משקפים את חלקו של הציבור במשאב, וודאי שאינם משקפים את הנזקים הסביבתיים והעלויות החיצוניות אשר נגרמים בסביבת המעינות. לפיכך, טענתה ועדת ששינסקי 2 כאשר הותירה את ניצול משאב המים ללא מענה הולם.

- **חומרי כרייה וחציבה:** ועדת ששינסקי 2 הוסמכה על מנת לקבוע את התמלוגים והמיסוי הכולל לכלל משאבי הטבע, ובדגש על מחצבים. לא יתכן שהועדה תותיר נושא זה פתוח! עליה לגבש המלצות, גם אם תאלץ לקחת זמן סביר נוסף.
- **עלויות סביבתיות:** אנו תומכים בגישה לפיה יש לכמת את ההשפעות הסביבתיות בטרם קביעת אחוז התמלוגים והמיסוי הכולל, על כן – תמוה בעינינו כיצד גישה זו לא באה לידי ביטוי בכל הנוגע לשימוש במשאבי ים המלח והפוספטים. כידוע, ההרס של ים המלח, של כריית הפוספטים ושל יתר המשאבים והשיקום שלהם מוטל על הציבור ונאמד במיליוני שקלים.

ומה עוד שכחה ועדת ששינסקי במסקנות הביניים שלה?

עו"ד דנה טבצ'ניק מסבירה מה חסר במסקנות הביניים של הוועדה:

ייצוא משאבי הטבע – ועדת ששינסקי התעלמה מהצורך לפתח מנגנון בקרה ומיסוי ייחודי על יצוא של משאבי טבע אשר יבטיח כי בידי המדינה יהיה מס ראוי והמידע המלא על משק משאבי הטבע, ובפרט על היקפי המשאבים המיוצאים. מסקנות הביניים של הוועדה מותירות על כנו את המצב הבלתי נסבל בו גופים פרטיים מחזיקים באופן בלעדי במידע על משאבי הטבע השייכים לציבור, ומבלי שמידע זה מצוי בידי המדינה וכך מחסלים את המשאבים שלא למען השוק המקומי.

יעוד כספי התקבולים למטרות סביבתיות - יש ליעד חלק ראוי מהתקבולים בגין משאבי הטבע למטרות סביבתיות ובפרט למחקר ופיתוח של טכנולוגיות אשר בבוא היום יחליפו את השימוש במשאבי טבע מתכלים. הצורך ביעוד הכספים למטרה זו נובע מתוצאות הפעולות הנוכחיות והעתידיות להפקת המשאבים אשר יובילו לכך שבעתיד, באופן טבעי, יתמעטו משאבים אלו ואף ייגמרו כליל. זאת בעוד שהדורות הבאים יאלצו להתמודד לא רק עם המחסור במשאבים אלא גם עם תוצרי הפגיעה הסביבתית אשר נגרמת כתוצאה מההפקה ומהשימוש במשאבי הטבע. לפיכך, ייעוד של חלק מהתקבולים על מנת לפתח טכנולוגיות ברות קיימא כתחליף למשאבים המתכלים הינו בעל חשיבות מיוחדת ויש בו כדי להגשים מטרות צדק בין-דורי.